

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Є24 **Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень** : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. – Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

як інструменту сучасної методології у юриспруденції є цілком виправданим та ефективним, особливо у їх поєднанні з можливостями неklasичної парадигми.

Список використаних джерел:

1. Мелякова Ю. В. Класична і неklasична парадигми епістемології права. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2015. № 3. С. 85–101.
2. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шаповалова О. І. Принципи права: поняття та класифікація. Прикарпатський юридичний вісник. 2022. Вип. 3 (44). С. 3–7.
3. Медведєв В. С. Принципи сучасної вітчизняної юридичної психології. С. 37–41. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/9272/1/%D0%F%201_p038-042.pdf
4. Стрелкова Ю. О. Еклезіологія діалектичної теології: христоцентризм, діалектика, історизм. Гілея: науковий вісник. 2019. Вип. 141 (2). С. 141–146.
5. Іванченко О. М. Теорія гармонізації монізму і дуалізму у співвідношенні норм національного та норм міжнародного права. Актуальні проблеми держави і права. Збірник наукових праць. 2010. Вип. 52. С. 395–400.

Ключові слова: методологія юриспруденції, класичні принципи, принцип об'єктивності, принцип детермінізму, принцип раціональності, принцип історизму, принцип монізму.

Key words: methodology of jurisprudence, classical principles, principle of objectivity, principle of determinism, principle of rationality, principle of historicism, principle of monism.

ТІЩЕНКО ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри загальної теорії права та держави,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЕЛЕМЕНТИ МІФОЛОГІЧНОГО СВІТОГЛЯДУ У ПРАВОСВІДОМОСТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ

Світогляд являє собою систему поглядів на світ, і на місце та роль людини у цьому світі.

Специфіка світогляду виявляється у тому, що це не просто знання про світ (і людину), а оцінка людиною свого місця, становища у світі, своєї ролі, призначення. Світогляду немає, якщо немає цього ціннісного ставлення людини до світу: що означає для мене світ і що я значу у цьому світі?

Світогляд постає як система уявлень людини про світ та система відносин людини до цього світу, як найважливіша ціннісно-регулятивна система, що формує ціннісні установки та орієнтації, які

втілюються у програмі дій та поведінки. Світогляд легітимує, санкціонує, виправдовує той чи інший спосіб життя, стратегію діяльності як окремої людини, так і суспільства в цілому, що було і залишається абсолютно необхідним як окремій людині, так і людству в будь-яку епоху [1, с. 153–236].

Отже, спосіб життя впливає на формування світогляду, світогляд, в свою чергу, виправдовує той чи інший спосіб життя.

Міфологічний світогляд – система образного знання про світ, що виражене сукупністю міфів.

В архаїчну епоху такий світ існував для людини як справжня дійсність, як єдиний світ мислення і речей. Поділ світу на духовний і тілесний для мислення міфологічного невластивий. Для творення міфу не потрібно якихось значних інтелектуальних зусиль. Його реальність постає із чуттєво-емоційного напруження й існує в символічній формі як реальність життєтворної чуттєвості. Міф є байдужим до логічної суперечності і критичності мислення.

По-перше, згадувані в міфах події сприймалися як щось абсолютно реальне, якими б фантастичними і неможливими не уявлялися вони людям наступних епох.

По-друге, міфічна реальність, тобто зазначені в міфах істоти і події, сприймається не відсторонено, не як предмет чисто пізнавальних потреб та інтересів, а як щось таке, що має безпосередній і навіть визначальний вплив на сучасність, на всі сторони життя родової організації. Саме життя сприймається (уявляється) архаїчною людиною як подальше розгортання чи повторення міфічних подій, як своєрідне пересотворення цих подій у житті за заданими в міфах стереотипами або зразками.

Міфологічний світогляд являє собою наочну, емоційно насичену, з елементами фантазії форму світогляду, спрямовану на адаптацію людського колективу до природи за допомогою певним чином санкціонованої поведінки. Головне завдання міфології – вирішення фундаментальної проблеми сенсу життя: виживання первісного колективу в умовах, коли його продуктивні сили та знання про природу дуже невеликі [1, с. 153–236].

Оцінка людиною себе як слабкої істоти, а природи як грізної та таємничої стихії породжує гострий психологічний дискомфорт. Міфологічний світогляд як раз і покликаний компенсувати цей дискомфорт.

У рамках міфологічного світогляду формуються відповідні ціннісні орієнтири. Ці орієнтири спрямовані, з одного боку, на те, щоб максимально послабити дію таємничих та шкідливих сил природи, а з іншого – на те, щоб максимально розширити та зміцнити те, на що первісний колектив може спиратися. Зрозуміло, усе це відбувається не в реальній буденно-практичній сфері, а у сфері свідомості, у світоглядній і емоційно-психологічній площинах.

Ці ціннісні орієнтації втілюються у відповідну програму дій, мета якої не підкорити або перетворити природу (про це не може бути й мови), а адаптуватися, пристосуватися до неї. Ось чому таке важливе місце у своєму житті архаїчна людина приділяла ритуально-магічній

практиці (різні тотемні танці та церемонії, долучні обряди, жертвопринесення, заклинання тощо), яка не замінювала його повсякденну практику, але необхідно доповнювала її.

Сучасній людині подібні танці та церемонії здаються якимось забавними іграми, що мають фольклористичний зміст, і не більше.

Для первісної ж людини це була напружена ритуально-магічна практика, яка мала глибокий зміст і величезне значення у його житті. Але й у світогляді сучасної людини існують чимало фігур міфомислення.

Прийнято вважати, що міфологічний світогляд є історично першим типом світогляду, в якому знайшла своє вираження самосвідомість архаїчного суспільства. Нерідко міфологію розглядали як первісну філософію чи поезію, ще частіше – як первісну релігію. У міфі, за словами Ф. Кессіді, «переплітаються вигадка, віра і знання, але сутність міфу не зводиться до жодного з них».

На сучасному етапі існують міфи масової свідомості як видозмінені форми суспільної свідомості, що зберігають окремі ознаки міфологічного світогляду. До міфів масової свідомості можна віднести політичні, соціальні, психологічні, релігійні, правові, наукові, художні, міфи мас-медіа.

Прикладом сучасних правових міфів, є міфологічні структури, існуючі у правосвідомості сучасної людини.

У повсякденній правосвідомості довгий час культивувався й існує досі міф про ідеального правителя, абсолютно справедливого, котрий ідеально розуміє почуття і сподівання народу.

Для повсякденної правосвідомості міфологічні структури часто існують на протиположності офіційному законодавству, і навіть нерідко його витісняючи. Понад те, міфи повсякденної правосвідомості можуть навіть заохочувати поведінку, яка з точки зору формального закону буде вважатися злочинною або принаймні небажаною. Наприклад, це міф про шляхетного розбійника Робіна Гуда, в якому поєднано багато правових сюжетів: боротьба за справедливість, захист простих людей, соціальна рівність тощо.

Міфи нерідко властиві не тільки повсякденній, а й професійній правосвідомості. Загалом слід зазначити, що в структурному плані професійна правосвідомість нічим не відрізняється від буденної або наукової, тому вона тією ж мірою містить міфологічний компонент.

Одним з яскравих прикладів такого міфу, який в Україні набув особливого поширення, – це міф про те, що зміни в законодавстві здатні автоматично вирішити комплексні проблеми в правовому житті. Такий міф отримує своє втілення в гіперактивній законодавчій діяльності, коли законодавство змінюється зі швидкістю, невластивою для нормального розвитку правової системи.

Інший важливий приклад міфу професійної правосвідомості – уявлення про те, що встановлення більш суворих покарань веде до зниження рівня злочинності.

Серед правових міфів, поширених у сучасному правознавстві, що характеризують професійну правосвідомість, потрібно назвати міф

про верховенство закону, про те, що встановлений закон обов'язково діє і впливає на людей; відомий міф про права людини, який стверджує, що всі права людини можуть і повинні бути забезпечені і реалізовані; поширений міф про народовладдя, який полягає в тому, що влада в державі належить народу; існує міф про невідворотність відповідальності за вчинений злочин, який означає своєчасне розкриття будь-якого протиправного діяння та ін. Існують також міфи про поділ права на приватне і публічне, про відображення в законі волі народу, про правову державу, про верховенство Конституції [2, с. 17–24].

Отже, у архаїчну епоху міфологічний світогляд виконував важливі адаптивно-компенсаторні функції. Чуттєво-наочний, емоційно забарвлений характер такого світогляду цілком відповідав таким же наочним, простим, відчутно конкретним і зрозумілим усім і кожному відносинам, що його зумовлювали. Але як підтверджує історія розвитку усього суспільства, міфи міфи створювалися й передавалися упродовж усього його становлення та існування. Міфологічні структури існують і у свідомості та правосвідомості сучасної людини.

Правові міфи як міфи правосвідомості є невід'ємними елементами будь-якого соціокультурного простору. Правовий міф, спрямований на створення досконалої правової дійсності і, реалізуючись завдяки своїй життєвій силі, енергії, що перебуває за межами людської підсвідомості, здатний вносити впорядкованість, стабільність у правову реальність. Отже, у сучасному правовому житті міфи виконують стабілізуючу функцію. Вони можуть виступати опорою, непорушною основою громадського спокою і порядку, впевненості громадян у своїй захищеності, оскільки містять орієнтир людської поведінки, осмислення себе і своїх вчинків у контексті буття.

Список використаних джерел:

1. Арцишевський Р. А. Духовне осягнення дійсності : монографія / Роман Антонович Арцишевський. Луцьк : Смарагд, 2011. 270 с.
2. Тищенко Ю. В. Правовий міф у структурі правової реальності. Юридичний вісник. 2020/2. Одеса : ВД «Гельветика». С. 17–24.

Ключові слова: світогляд, міфологічний світогляд, правовий міф, міфи правосвідомості.

Key words: worldview, mythological worldview, legal myth, myth of legal consciousness.

Тіщенко Юлія Валеріївна Елементи міфологічного світогляду у правосвідомості сучасної людини	50
Бальжжик Ірена Анатоліївна Захист прав людини під час сучасної війни	54
Рязанов Михайло Юрійович Нормативний та процесуальний аспекти правової спадщини: антропологічний підхід	57
Кобко-Одарій Вікторія Сергіївна Правова спадщина: щодо питання внутрішньої єдності та зовнішнього вираження	59
Кравченко Сергій Петрович Правовий текст як образ лінгвістичного буття права	63
Чувакова Ганна Михайлівна Соціальні аспекти категорій норма-аномалія	66
Кормич Анатолій Іванович Витоки концепції глобального неуправління та її науковий і практичний потенціал	69
Serebro Mykhailo Technological trends in legal practice	72
Антошина Ірина Володимирівна Інформація і право: діалектика взаємозв'язку	74
Скуріхін Сергій Миколайович Етологічний аналіз ресурсів влади	77
Іванченко Ольга Миколаївна До питання співвідношення легітимності права та правової культури в Україні	80
Дудник Руслана Миколаївна Місце гендерного права у системі права України	84
Іванчук Віра Євстафіївна Моніторинг формування професійної правової культури у майбутніх юристів	86
Ковбасюк Степан Валерійович Інституційний підхід в методології державознавства	88
Войткова Аліса Вікторівна Особливості та шляхи реалізації функції оборони України як морської держави	91
Лук'ячук Ольга Вікторівна Статичний та динамічний підходи в інтерпретації права	94
Одарій Віктор Віталійович Порівняльно-правовий метод у застосуванні права	96
Грезіна Олена Миколаївна Етичні аспекти забезпечення якості освітнього процесу в контексті захисту прав учасників освітнього процесу	99